

Гуманітарні наслідки ескалації збройного конфлікту в Запорізькій області

ОГЛЯД

Про звіт

Мета

Цей звіт має на меті окреслити нещодавню ескалацію збройного конфлікту в Запорізькій області, його ймовірний розвиток у наступні три місяці, а також поточні та потенційні гуманітарні наслідки. Оскільки про гуманітарну кризу в Запорізькій області недостатньо повідомляється, а з моменту ескалації було проведено обмежену кількість оцінок, цей звіт має на меті підтримати планування гуманітарного реагування.

Методологія

Звіт ґрунтується на аналізі вторинних даних, переважно з відкритих джерел, доповненому спільною аналітичною зустріччю з гуманітарними організаціями та дев'ятьма інтерв'ю з ключовими інформантами. У цих інтерв'ю взяли участь представники українських і міжнародних НУО, міжнародних організацій різних кластерів, а також обласної адміністрації. Масштаби прогнозного аналізу обмежені наступними трьома місяцями через невизначеність щодо ймовірних змін у зовнішній політиці США щодо України.

Обмеження

Цей звіт не є вичерпним аналізом усіх останніх і потенційних подій збройного конфлікту та їхніх гуманітарних наслідків. Відсутність доказів у відкритому доступі не означає відсутності інших впливів, які могли мати місце. Очікувані гуманітарні наслідки аналізуються на основі поточних даних і контекстуальних знань і можуть не обов'язково реалізуватися, оскільки на розвиток ситуації можуть впливати непередбачувані фактори.

Короткий виклад

Збройні сили Росії активізували свої наземні операції та досягли невеликих територіальних успіхів на Роботинському та Времівському напрямках. Продовження просування на цих напрямках дозволить російським військам перервати логістичні маршрути Збройних Сил України вздовж траси Н-15, що з'єднує місто Запоріжжя з Донецькою областю. Ескалація наземного конфлікту супроводжувалася збільшенням кількості повітряних атак, переважно у прифронтових районах і місті Запоріжжі. З червня 2024 року у прифронтових районах і з 22 вересня у місті Запоріжжі ці атаки включали використання планерних бомб, що призвело до підвищених ризиків для цивільного населення та гуманітарних організацій, які надають допомогу. Ескалація загострила гуманітарні наслідки, особливо у прифронтових населених пунктах, де люди переважно старшого віку і намагаються задовольнити базові потреби в умовах обмеженого гуманітарного доступу.

Ескалація повітряних і наземних атак, ймовірно, триватиме протягом наступних трьох місяців, погіршуючи гуманітарну ситуацію. У прифронтових районах цивільне населення зіткнеться з підвищеними потребами у захисті, зокрема, у доступі до бомбосховищ, запобіганні та пом'якшенні наслідків гендерно зумовленого насильства (ГЗН), а також у психіатричній і психосоціальній підтримці. Вони також потребуватимуть притулку, засобів до існування та допомоги у забезпеченні водопостачання, санітарії та гігієни (WASH), особливо в холодні зимові місяці, а також медичної допомоги й освітньої підтримки, включно з електронними засобами навчання. Переміщення з прифронтових населених пунктів, ймовірно, буде помірним, але створить додаткове навантаження на колективні притулки в Запоріжжі, хоча більшість мешканців прифронтових населених пунктів, особливо люди похилого віку, навряд чи покинуть свої домівки. Продовження обстрілів електричної інфраструктури призведе до збільшення кількості відключень, як запланованих, так і незапланованих, з тривалими або навіть постійними перебоями в електропостачанні у прифронтових населених пунктах.

ЗМІСТ

Останні події 2

 Повітряні та артилерійські атаки 2

 Наземний наступ..... 4

 Тримісячний прогноз..... 4

Гуманітарні наслідки..... 5

 Внутрішнє переміщення 5

 Захист 6

 Координація роботи притулків і таборів та управління таборами 6

 Електроенергія, опалення та підготовка до зими 8

 Засоби до існування та основні потреби 8

 Вода, санітарія та гігієна..... 9

 Освіта 9

 Фізичне здоров'я 9

 Психічне здоров'я..... 10

Гуманітарний доступ і реагування..... 11

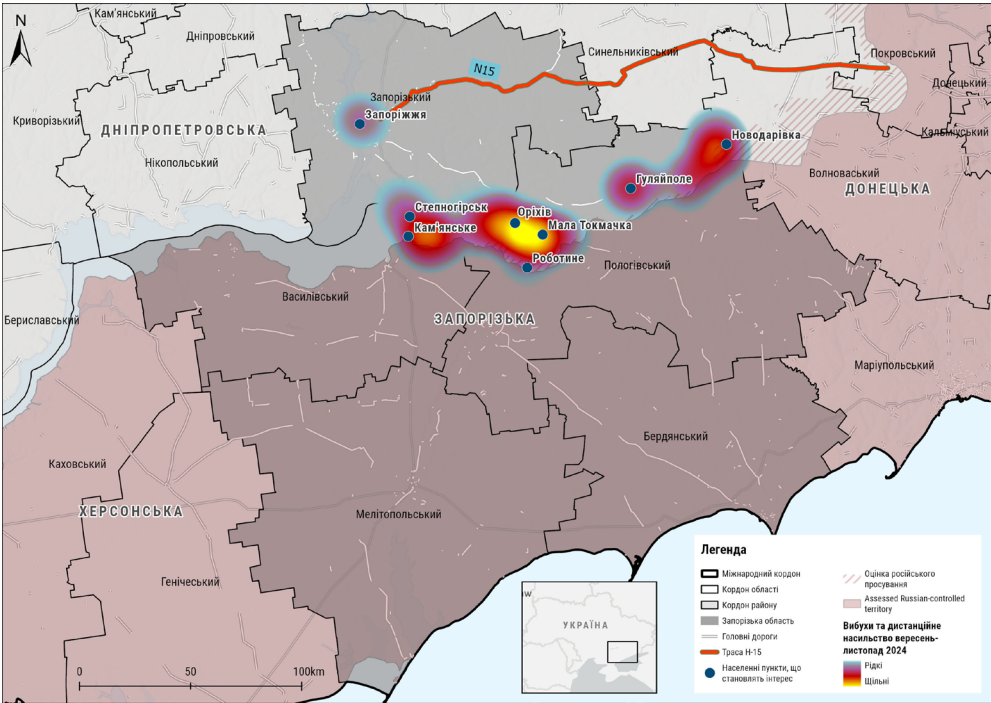
 Обмеження доступу..... 11

 Спроможність реагування 11

ОСТАННІ ПОДІЇ

Повітряні та артилерійські атаки

Карта 1. Теплова карта вибухів та дистанційного насильства (вересень-грудень 2024 року)

Джерела: ACAPS з використанням даних ACLED (доступ до даних 09/12/2024); ISW (14/12/2024).

У цьому розділі ми аналізуємо дистанційні атаки на Запорізьку область, які ACLED класифікував як «вибухи та дистанційне насильство». Більшість цих атак відбувалися у формі обстрілів, артилерійських або ракетних атак, а також ударів з повітря або безпілотників. У Запорізькій області кількість обстрілів становила близько 100 щотижня з листопада 2022 року по лютий 2024 року, зменшилася до 25-30 щотижня в червні, а потім зростає до середнього показника 55 щотижня у вересні-листопаді, навіть досягаючи піка близько 70 в окремі тижні (ACLED доступ до даних 23/11/2024).

Графік 1. Кількість обстрілів у Запорізькій області у 2024 році (щотижневі дані)

Джерело: ACAPS з використанням даних ACLED (доступ до даних 23/11/2024)

Хоча зростання дистанційного насильства не досягло рівня, який був до літа, обстріли стали більш інтенсивними. Зокрема, з травня-червня 2024 року обстріли, ракетні та артилерійські атаки стали рідшими, але в середньому призводили до більшої кількості жертв серед цивільного населення за один обстріл. Основною причиною збільшення кількості жертв є ракетні обстріли, які, хоча й відбуваються рідше, спричиняють більшу кількість жертв серед цивільного населення. Водночас зростає кількість атак з повітря та безпілотників (ACLED доступ до даних 23/11/2024; OHCHR 12/12/2024). Ці атаки також завдають більшої шкоди цивільній інфраструктурі (ACAPS доступ до даних 23/11/2024).

Атаки з повітря також почали здійснюватися із застосуванням планерних бомб, таких як моделі КАБ і ФАБ. Вперше вони були застосовані у прифронтових районах у червні 2024 року та проти міста Запоріжжя 22 вересня і відтоді регулярно використовуються (ISW 23/09/2024; ACLED, доступ до даних 23/11/2024). Починаючи з 22 вересня, внаслідок повітряних атак загинули 44 цивільні особи та 268 отримали поранення, порівняно з 16 загиблими та 84 пораненими у січні-вересні (OHCHR 12/12/2024). Планерні бомби вибухають на осколки, які розлітаються на відстань до 0,25 км, що робить їх дуже руйнівними. Скинуті з літаків за лінією фронту, ці бомби ковзають до цілі та можуть пошкодити до 50 будинків (NYT 28/10/2024; Radio Svoboda 02/12/2024; BBC 19/05/2024; Defense News 28/06/2024; TKI 16/05/2024). З типовою дальністю польоту 40-65 км, а деякі навіть до 90 км, вони можуть легко досягти міста Запоріжжя, яке знаходиться всього за 25-35 км від різних точок на лінії фронту (TKI 16/05/2024; ISW 23/09/2024; Defense Express 10/10/2024). Захист від планерних бомб є складним, оскільки їх важко відстежити на радарх (NYT

25/05/2023; Defense News 28/06/2024). Найефективнішим захистом було б збивати літаки, які їх випускають, що складно, враховуючи розтягнутість української ППО і відстань, на якій бомби скидаються від лінії фронту (NYT 25/05/2023; ISW 23/09/2024).

У 2024 році, як і в попередні роки, більшість віддалених обстрілів відбулася поблизу лінії зіткнення, зокрема в Гуляйпільській, Малинівській, Малотокмачанській, Оріхівській (Пологівський район) та Степногірській (Василівський район) громадах. Більшість цих обстрілів спрямовані проти українських сил, але повідомляється також про жертви серед цивільного населення (ACLED доступ до даних 23/11/2024).

Запорізька атомна електростанція

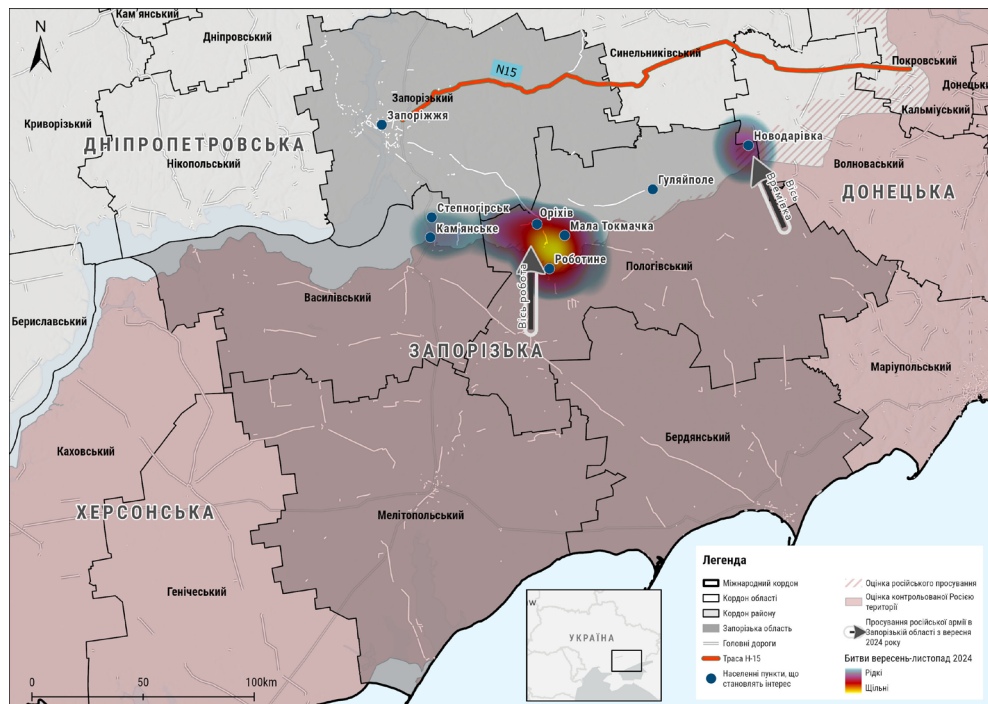
Запорізька атомна електростанція (ЗАЕС), найбільша атомна електростанція в Україні та Європі, розташована поблизу міста Енергодар на Каховському водосховищі. Вона залишається єдиним ядерним об'єктом, що зазнав впливу військових дій і сильно постраждав від них (IAEA 03/09/2024). Російські війська окупували ЗАЕС з березня 2022 року (Ukrainska Pravda 12/03/2022). Серед ключових проблем - присутність російського військового персоналу та техніки, використання станції як військової бази, часті удари безпілотників або уламків ракет, а також неодноразові відключення від електропостачання (Uatom доступ до даних 20/11/2024; EPravda 06/09/2022; DW 03/03/2023; IAEA 07/11/2024).

З початку повномасштабного російського вторгнення ЗАЕС зазнала неодноразових обстрілів і частих відключень від мережі через пошкодження інфраструктури. Це підвищило ризик ядерної аварії, оскільки станція залежить від електроенергії для виконання життєво важливих функцій безпеки, таких як охолодження реактора (Independent 03/11/2022; UNSC 15/04/2024). У разі відключення електроенергії об'єкт залежить від дизельних генераторів для підтримки охолодження (DW 03/03/2023; UN 08/02/2024). У 2024 році Росія продовжувала систематично обстрілювати підстанції, що з'єднують ЗАЕС з іншими українськими атомними станціями, що ще більше посилює ризики для ядерної безпеки (The Guardian 20/11/2024).

У квітні всі шість реакторів ЗАЕС були зупинені на холодну. Хоча Міжнародне агентство з атомної енергії продовжує виступати за заморожування роботи до завершення конфлікту, повідомляється про спроби Росії перенаправити електроенергію до окупованого Криму та плани перезапустити щонайменше один реактор для енергопостачання міста Енергодару, що підвищує ризик ядерної аварії (DW 03/03/2023; Slovo i Dilo 13/04/2024; Ukrinform 22/11/2024).

Наземний наступ

Карта 2. Теплова карта боїв (вересень-грудень 2024 року)

Джерела: ACAPS з використанням даних ACLED (доступ до даних 09/12/2024); ISW (14/12/2024).

У середині жовтня 2024 року російські війська відновили наземні наступальні дії в Запорізькій області, здійснивши невеликі, але помітні територіальні здобутки в період з жовтня по грудень (ISW 13/10/2024 та 11/12/2024). Операції Росії в області зосереджені на двох напрямках: Роботинський напрямок (включаючи населені пункти Мала Токмачка, Новоданилівка та Оріхів) та Времівський напрямок (включаючи населений пункт Новодарівка) (Hromadske 04/11/2024).

Нинішня ескалація бойових дій у Запорізькій області відбувається після тривалої патової ситуації, що склалася після контрнаступу українських військ у червні-грудні 2023 року. Після взяття кількох ключових населених пунктів, таких як Левадне, Новодарівка, П'ятихатки та Роботине, українські війська перейшли від наступальних операцій до активної оборони, де лінія фронту залишалася відносно стабільною (Military 21/09/2023; TKI 06/10/2024).

Наразі Росія окупувала більшу частину Запорізької області - 74% за останніми доступними даними, включаючи Бердянський, Мелітопольський та частково Василівський і Пологівський райони (ACAPS, доступ до даних 18/11/2024; Kyiv24 08/10/2024).

Тримісячний прогноз

Обсяг прогнозного аналізу обмежений наступними трьома місяцями через невизначеність щодо ймовірних змін у зовнішній політиці США щодо України. У наступні три місяці подальша ескалація наземного конфлікту, найімовірніше, відбуватиметься за нинішньою тенденцією просування в напрямках Времівка і Роботине, що надасть російським військам можливість порушити логістику українських військ уздовж траси Н-15 між містом Запоріжжя та Курахомим за допомогою артилерійських обстрілів і повітряних ударів у разі їхнього просування. Один з ключових інформаторів зазначив, що кілька невеликих громад, таких як Гуляйпільська, Оріхівська та Степногірська, де проживає 2 000 або менше осіб перебувають під загрозою нападу і навіть захоплення в найближчому майбутньому (KII 27/11/2024 а).

На Времівському напрямку ескалація наземного конфлікту в Запорізькій області є продовженням наступальних операцій російських військ у Донецькій області. Якщо це продовжиться, прифронтові райони на східній околиці Запорізької області, ймовірно, зіткнуться зі спробою російських військ закріпити свої успіхи та просунутися на північ, щоб збільшити свою здатність вивести з ладу трасу Н-15 (ТСН 25/11/2024; RBC 02/12/2024; TKI 16/10/2024).

На Роботинському напрямку російські війська, ймовірно, продовжать наступальні операції в напрямку Оріхова, що дасть їм ще одну можливість вивести з ладу трасу Н-15 (MIG 30/10/2024; TKI 06/10/2024). Просування в цьому напрямку також дозволить російським військам відтіснити українські війська від залізничної лінії, що з'єднує Крим з іншими окупованими Росією територіями (Inform.zp.ua 26/02/2024; Krymr 23/03/2024).

Окрім зосередження зусиль на Времівському та Роботинському напрямках, російські війська можуть також готуватися до просування на північ з напрямку Кам'янське-П'ятихатки в напрямку міста Запоріжжя, що поставить південну частину міста Запоріжжя під артилерійський приціл (Ukrinform 09/11/2024; RBC 02/12/2024). Передбачаючи можливу ескалацію, у листопаді 2024 року повідомлялося, що український уряд виділив 1,3 мільярда гривень (31 мільйон доларів США) на будівництво фортифікаційних споруд навколо міста Запоріжжя та подальший захист міста і прилеглих територій від потенційних наземних атак (Glavcom 24/11/2024).

Росія, ймовірно, продовжить свою стратегію створення тиску на цивільне населення та критично важливу інфраструктуру за допомогою ударів з повітря та безпілотників (Ukrinform 15/10/2024). Новіші моделі планерних бомб можуть досягати 70-90 км, і Росія нарощує їх виробництво (Ukrinform 25/09/2024; Defense Express 01/10/2024 та 10/10/2024; OKO 12/11/2024). Якщо ці новітні планерні бомби будуть використані в Запорізькій області, місця, розташовані далі від лінії фронту, можуть частіше ставати об'єктами обстрілів.

Українська армія продовжує відчувати нестачу особового складу, пов'язану з повільними темпами мобілізації та повідомленнями про втрати, а також нестачу боєприпасів, пов'язану з затримками в їхньому виробництві в Україні та постачанні в Україну союзниками. З огляду на це, українські сили в Запорізькій області, ймовірно, продовжуватимуть застосовувати активні оборонні стратегії протягом наступних трьох місяців (Textsty 15/10/2024; Politico 18/11/2024; TKI 11/12/2024).

ГУМАНІТАРНІ НАСЛІДКИ

Нещодавня ескалація конфлікту помітно вплинула на цивільне населення, яке проживає в Запорізькій області, збільшивши його потреби. Якщо ескалація продовжиться, деякі з цих потреб цивільного населення, ймовірно, розвинуться або посиляться. У 2024 році близько 91% людей, які проживають на підконтрольних уряду або прифронтових територіях Запорізької області (1 мільйон з 1,1 мільйона), вважаються такими, що потребують гуманітарної допомоги (ОСНА 03/01/2024; RadioSvoboda 15/10/2024). 70% населення підконтрольної уряду території проживає у великому місті (наприклад, Запоріжжі) (IOM 01/11/2024 а). Серед тих, хто залишився на лінії зіткнення, переважно в сільській місцевості, більшість - люди старшого віку, і близько 20% можуть мати інвалідність (CORE 20/11/2024; Suspilne 06/10/2024; RCC 02/11/2024; KII 30/10/2024; KII 15/11/2024 б).

Внутрішнє переміщення

Станом на 31 жовтня у Запорізькому районі проживає майже 160 000 ВПО, без суттєвих змін порівняно з 31 серпня. Дані про кількість ВПО в інших районах Запорізької області відсутні у відкритому доступі (IOM 12/11/2024 а; IOM 12/11/2024 б). Деякі ключові інформатори повідомили, що кількість ВПО вже збільшилася в районах, де вони працюють (KII 12/11/2024; KII 14/11/2024; KII 19/11/2024; KII 26/11/2024; KII 27/11/2024 а). Дані Кластера з питань захисту показують, що після того, як у липні-вересні кількість людей, яким було надано транспортні послуги (переважно для евакуації), залишалася досить стабільною на середньомісячному рівні 1 700 осіб, у жовтні вона збільшилася на чверть - до майже 2 300 осіб (Protection Cluster доступ до даних 27/11/2024 а; KII 15/11/2024 а). Водночас лише 1% опитаних ВПО в Запоріжжі в серпні-жовтні перемістилися за останні три місяці (IOM 01/11/2024 а). Транспорт надавався переважно в шести громадах, дві з яких межують із прифронтовими громадами, а дві розташовані біля траси Н-15, яка, ймовірно, стане мішенню, якщо лінія фронту просунеться далі (Protection Cluster доступ до даних 27/11/2024 а).

Людей не евакуюють: найближче до лінії фронту, у Василівському та Пологівському районах, поліція та волонтери наразі забезпечують евакуацію за запитом (Suspilne 15/10/2024; Ivan Fedorov Telegram 15/10/2024; 1news 03/12/2024; Zaporizka Police Facebook 11/12/2024). Проте мало хто користується цією можливістю: у жовтні поліція евакуювала лише 25 осіб (Novyny 01/11/2024). Хоча до середини жовтня евакуація з прифронтових населених пунктів не була обов'язковою для сімей з дітьми, з продовженням наземного вторгнення вона була здійснена в шести громадах Пологівського та Василівського районів на початку грудня (Suspilne 15/10/2024; GOU 11/12/2024).

Багато з тих, хто залишається у прифронтових громадах, вже пережили російську окупацію і готуються пережити зиму, особливо з огляду на відсутність комунальних послуг у деяких населених пунктах (IOM 01/11/2024 b; IOM 01/11/2024 a; Deep State доступ до даних 11/12/2024; Vidbudova Zaporizhzhia 19/10/2024). Засоби до існування є однією з ключових причин, чому люди залишаються, переміщуються в межах одного району або повертаються, оскільки вони залежать від фермерських господарств і городів, виплати ВПО є низькими, а роботу важко знайти (Vidbudova Zaporizhzhia 19/10/2024; IOM 19/09/2024, 15/11/2024, та 04/09/2024; KII 12/11/2024; KII 15/11/2024 b; KII 19/11/2024; KII 14/11/2024). Іншими основними причинами того, що люди залишаються, це переконання, що неможливо евакуюватися з обмеженою мобільністю, страх призову до армії, обмеження на перевезення великого багажу та тварин у транспорті, а також невпевненість у доступності допомоги на нових місцях (Vidbudova Zaporizhzhia 19/10/2024; KII 15/11/2024 a; KII 30/10/2024). Хоча інформація про евакуацію поширюється через радіо та цифрові засоби масової інформації, ACAPS не зміг підтвердити, чи радіопередачі, які мають вирішальне значення для деяких літніх людей, надають детальну інформацію про допомогу в цільових регіонах. Ключові інформатори зазначили, що гуманітарні організації намагаються заповнити цю прогалину шляхом розповсюдження листівок (KII 15/11/2024 a; KII 19/11/2024). За словами трьох ключових інформаторів, занепокоєння щодо доступу до гуманітарної допомоги у прифронтових районах стримує людей від виїзду, зокрема, страх отримати меншу підтримку в іншому місці (KII 12/11/2024; KII 15/11/2024 a; KII 15/11/2024 b). Насправді гуманітарна допомога є більш доступною в місті Запоріжжі (ОСНА доступ до даних 02/12/2024).

Очікувані наслідки: у найближчі місяці ймовірно поступове збільшення кількості переміщених осіб з прифронтових районів до міста Запоріжжя через постійне переміщення лінії фронту та ескалацію наземних обстрілів. Деякі з цих новоприбулих ВПО переїжджатимуть через місто Запоріжжя, тоді як інші залишатимуться там. Люди, які переміщуються самостійно, наражаються на більший ризик неотримання необхідної допомоги. Рівень переміщення мешканців міста Запоріжжя до інших регіонів країни залишатиметься низьким, незважаючи на невелике зростання.

Захист

Громади Запорізької області стикаються з низкою ризиків у сфері захисту, які ескалація конфлікту ще більше загострила. До них належать ризики, пов'язані з безпекою та ГЗН.

Ризики для безпеки

Часті широкомасштабні обстріли міста Запоріжжя, деякі з яких відбуваються до десяти разів на день, призводять до загибелі та поранень цивільних осіб, у тому числі дітей, а також до пошкодження цивільної інфраструктури, таких як житлові та громадські будівлі (ACLED доступ до даних 23/11/2024; Kyiv Post 23/09/2024; AP 29/09/2024; Radio Svoboda 19/10/2024; Ukrainska Pravda 19/10/2024; Ukrinform 21/10/2024; TKI 05/11/2024; Pravda 08/11/2024; zprz.city 11/11/2024). Повідомлялося про подібні наслідки в інших районах області (ACLED, доступ до даних 23/11/2024; Suspilne 19/11/2024; TKI 18/11/2024). Найбільше пошкодження цивільної інфраструктури (близько 70%) зафіксовано в Запорізькому районі, найбільш урбанізованому районі області (ACAPS доступ до даних 23/11/2024; Airwars доступ до даних 06/12/2024). Ескалація дистанційних обстрілів також збільшила ризики, пов'язані з боеприпасами, що не вибухнули. Наприклад, в результаті обстрілу міста Запоріжжя 10 жовтня 2 000 м² землі було забруднено осколками боеприпасів або уламками. 4 листопада сапери знешкодили понад 100 фрагментів боеприпасів, що не розірвалися, у двох районах (Suspilne 11/10/2024 та 05/11/2024).

Після нещодавньої ескалації потреба в достатній кількості бомбосховищ стала ключовим пріоритетом. Ракети та бомби, випущені з прифронтової зони, залишають людям мало часу, щоб дістатися до бомбосховища, і ця проблема ще більше загострюється з огляду на використання планерних бомб, які важче виявити на радарх, що дає людям менше часу на пошуки укриття (NYT 28/10/2024; VOA 26/09/2024; KII 26/11/2024). На початку жовтня в Запорізькій області налічувалося близько 1 400 бомбосховищ, 83% з яких знаходилися в Запоріжжі (zprz.city 08/10/2024; Zaporizhzhia City Council 10/10/2024). Прогалини залишаються; наприклад, немає бомбосховища на підприємстві енергетичного сектору, яке часто стає мішенню для обстрілів (zprz.city 16/11/2024). Органи державної влади визнають недостатню кількість бомбосховищ ключовою проблемою і наразі інвестують у будівництво нових (Radio Svoboda 02/12/2024; zprz.city 09/10/2024; Suspilne 19/10/2024). Ключові інформатори також повідомили про відсутність готових до використання бомбосховищ у деяких сільських населених пунктах (KII 12/11/2024; KII 30/10/2024). У деяких населених пунктах також відсутні сирени, що робить повітряну тривогу недоступною для тих, хто не користується мобільними телефонами (KII 30/10/2024). Лише приблизно одне з десяти бомбосховищ доступне для людей на інвалідних візках (Suspilne 10/10/2024 та 18/10/2024). Бомбосховища в школах призначені лише для учнів та персоналу і доступні для населення лише після закінчення шкільних занять (RIA-M 19/09/2024).

Очікувані наслідки: загрози безпеці, ймовірно, зростатимуть з подальшим збільшенням кількості повітряних атак, так само як і потреба в належних бомбосховищах.

Гендерно-зумовлене насильство

Ескаляція збройного конфлікту посилила дуже високий ризик ГЗН у прифронтових районах (Health Cluster 03/10/2024). У міру просування російських військ, їхня історія участі в сексуальному насильстві, пов'язаному з конфліктом, свідчить про вищий ризик для більшої кількості жінок. (OHCHR 19/03/2024; KII 14/11/2024). У прифронтових районах пошкодження інфраструктури, відсутність вуличного освітлення та збільшення кількості покинутих будівель також підвищують ризик ГЗН для жінок і дівчат (USAID/DRC 05/2024). Економічна вразливість та погіршення психічного здоров'я внаслідок тривалого збройного конфлікту, включаючи травми ветеранів, також є одними з ключових чинників насильства щодо інтимних партнерів (НІП). Обидва чинники погіршуються в області, що свідчить про посилення ризику НІП (CARE 26/08/2024; DRC 05/2024; Protection Cluster доступ до даних 27/11/2024 b; KII 15/11/2024 b; KII 14/11/2024). Деякі жінки в сільській місцевості вважають, що державна реакція на ГЗН є повільною та ненадійною, тоді як гуманітарні заходи реагування на ГЗН є більш комплексними в Запорізькому районі, ніж у прифронтовій зоні (USAID/DRC 05/2024; KII 14/11/2024; Protection Cluster доступ до даних 27/11/2024 a).

Очікувані наслідки: з огляду на ймовірне подальше просування лінії фронту та збільшення кількості повітряних атак, негативний вплив на психічне здоров'я, засоби до існування та інфраструктуру збільшить загальний ризик ГЗН.

Координація роботи притулків і таборів та управління таборами

Пошкодження та відновлення житла

Житловий фонд як у Запоріжжі, так і в сільській місцевості, розташований ближче до лінії фронту, зазнав серйозних пошкоджень, пов'язаних із конфліктом, які ще більше посилюються з нещодавною ескалацією конфлікту. Що стосується житла та відновлювальних робіт у Запорізькій області, то найбільш нагальними потребами є відновлення пошкоджених будинків внаслідок нещодавнього збільшення кількості обстрілів, а також забезпечення житлом ВПО та тих, хто втратив свої домівки внаслідок обстрілів (ZODA 10/11/2024). За даними Світового банку, збитки, завдані житлу за 22 місяці війни з 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2023 року в Запорізькій області, становлять 1 723,4 мільйона доларів США. Після нещодавньої ескалації насильства збитки, завдані житлу, ймовірно, відповідно зростуть (WB та ін.,

15/02/2024). Серед згаданих потреб, які потенційно можуть задовольнити організації, що надають допомогу, - будівельні матеріали, оплата праці підрядників, матеріальна допомога та встановлення модульних будинків (Radio Svoboda 15/10/2024).

Тенденція пошкоджень у місті Запоріжжі: за останні місяці значно зросла кількість пошкоджень багатоквартирних і приватних будинків. З 22 вересня по 20 листопада 2024 року обстріли керованими авіабомбами частково зруйнували чотири багатоквартирні та п'ять приватних будинків і пошкодили 308 багатоквартирних та 1 165 приватних будинків у місті Запоріжжі. Це становить 34% від загальної кількості пошкоджених і зруйнованих багатоквартирних і приватних будинків у місті з лютого 2022 року (1news 22/11/2024).

Тенденція пошкоджень у сільській місцевості: прифронтові населені пункти вже зазнали значних руйнувань ще до останньої ескалації. У квітні-травні 2024 року Степногірськ був пошкоджений на 76-100%, а Оріхів - на 51-76% (REACH доступ до даних 28/11/2024). Деякі населені пункти, такі як селища Роботине та П'ятихатки, були майже повністю зруйновані під час бойових дій у 2023 році (Suspilne 03/09/2024). Аналогічно, оцінка, проведена в липні 2024 року, показала, що майже всі респонденти з міста Запоріжжя, більшість з яких представляють населені пункти у 20-кілометровій зоні від лінії фронту, повідомили про пошкодження їхніх будинків, наприклад, дахів і вікон, і потребують допомоги в підготовці до зими (CORE 20/11/2024). За словами кількох ключових інформаторів, люди в сильно пошкоджених населених пунктах пережили обстріли, перебуваючи більшу частину часу в підземних сховищах. (KII 12/11/2024; KII 26/11/2024; KII 27/11/2024 a).

Очікувані наслідки: подальше збільшення кількості повітряних атак, ймовірно, призведе до подальшого пошкодження житла цивільного населення та збільшення потреб у допомозі з житлом. У прифронтових районах, які вже зазнали значних пошкоджень, це може призвести до часткового або повного руйнування вже пошкодженого житла, що спричинить гостру потребу в притулку в холодні зимові місяці.

Люди в районах, віддалених від лінії фронту, зокрема в Запоріжжі, також, ймовірно, зіткнуться з підвищеною потребою в ремонті житла через пошкодження, спричинені авіаударами.

Місця колективного перебування

Недостатня кількість місць у місцях колективного перебування: станом на 3 грудня у Запорізькій області було 2 343 вільних місця з 6 729 на 63 колективних пунктах станом на 15 листопада (CCCM Cluster/REACH доступ до даних 03/12/2024). Створення нових колективних центрів складним завданням у контексті збільшення кількості повітряних атак і руйнувань у місті (KII 15/11/2024 a).

Проблеми, пов'язані з проживанням у місцях колективного перебування: багато місць колективного перебування організовано в студентських гуртожитках та громадських закладах, як-от колишні лікарні, що призводить до багатьох проблем для людей, які перебувають там протягом тривалого часу (KII 12/11/2024). За даними 13-го раунду моніторингу колективних притулків REACH, проведеного в червні-липні 2024 року, такі проблеми включають відсутність пристосованих для людей з інвалідністю санвузлів (про це повідомили 96% оцінених колективних притулків), відсутність інфраструктури, пристосованої для людей з інвалідністю (76%), туалетів, не розділених за статтю (71%), спільне використання приватних приміщень для інших цілей (46%), а також неналежне навчання керівників колективних притулків (36%). Ці проблеми можуть призвести до відсутності належного доступу для людей з інвалідністю, підвищеного ризику ГЗН та неналежного вирішення делікатних ситуацій керівництвом та персоналом (REACH/CCCM Cluster 12/11/2024). Доступ до продовольчих і непродовольчих товарів у березні-жовтні покращився, але значні прогалини залишаються (REACH доступ до даних 27/11/2024).

За словами кількох ключових інформаторів, багато місць колективного перебування намагаються покрити витрати на оренду, комунальні послуги та персонал, а зростання вартості комунальних послуг призвело до закриття деяких з них (KII 12/11/2024; KII 21/11/2024; KII 27/11/2024 b; KII 19/11/2024). Ескалація повітряних атак у минулому щомісяця збільшує поточні витрати, включаючи дедалі більшу потребу в будівельних матеріалах, заміні вікон, ремонті даху та інших ремонтних роботах.

Очікувані наслідки: очікується, що розвиток конфлікту в Донецькій, Харківській і Запорізькій областях сприятиме подальшому переміщенню людей до міста Запоріжжя, що, ймовірно, призведе до дефіциту вільних місць у найближчі місяці (KII 19/11/2024; KII 27/11/2024 a; KII 27/11/2024 b; Svoi.City 22/11/2024). Підвищена заповнюваність колективних притулків, ймовірно, призведе до загострення існуючих прогалин у цих притулках. Потреби в будівельних матеріалах і ремонтних роботах, ймовірно, зростуть, і деякі місця колективного перебування можуть бути не в змозі впоратися з підвищеними витратами на ремонт, пов'язаними з підвищенням вартості комунальних послуг.

Електроенергія, опалення та підготовка до зими

Електрика

Доступність електроенергії в Запорізькій області відповідає загальноукраїнській тенденції відновлення планових відключень з 18 листопада 2024 року після масштабних російських атак на енергетичну інфраструктуру (PJSC Zaporizhzhiaoblenergo Telegram 17/11/2024). Доступ до надійної електроенергії набагато більш обмежений у прифронтових районах (Censor 03/12/2024).

Хоча консолідованої інформації про відключення електроенергії в Україні не існує, аналіз опублікованих графіків відключень для Запорізької області показує, що станом на кінець листопада повторні відключення електроенергії ще не були настільки серйозними, як у липні-серпні. Поточні планові відключення зазвичай тривають від трьох до чотирьох годин на день (Suspilne 25/11/2024).

До 3 грудня тисячі людей у 51 населеному пункті вздовж лінії фронту в Запорізькій області не мали доступу до електроенергії (Censor 03/12/2024). Один ключовий інформатор зазначив, що деякі населені пункти, такі як Малинівська громада, не мають доступу до електроенергії вже понад рік (KII 27/11/2024 a).

Очікувані наслідки: перебої з електропостачанням, ймовірно, погіршаться протягом решти зими, оскільки атаки з повітря та безпілотників продовжуватимуть завдавати удари по енергетичній інфраструктурі. Багато сімей, ймовірно, не зможуть повністю задовольнити свої базові потреби через обмежений доступ до електроенергії, опалення та опалювальних матеріалів, а також через збільшення втрат енергії через пошкодження житла.

Опалення та підготовка до зими

Центральне опалення доступне переважно в містах (CORE 20/11/2024). Опалювальний сезон у Запорізькій області розпочався 31 жовтня (Zaporizhzhia City Council 31/10/2024). Люди, які проживають у Запоріжжі та Запорізькому районі, мають доступ до опалення взимку завдяки додатковому наданню модульних котелень гуманітарними організаціями (KII 27/11/2024 a; Ukrainian Red Cross 30/10/2024; Akzent 19/11/2024). У сільській місцевості люди покладаються на вугілля, дрова, брикети, паливо або газ для опалення (Suspilne 24/10/2024). У липні в прифронтових районах 90% опитаних домогосподарств, більшість з яких знаходиться всього за 20 км від лінії фронту, повідомили про пошкодження систем опалення, 93% були стурбовані доступом до опалення взимку, а 41% не могли покрити витрати на комунальні послуги (CORE 20/11/2024).

Очікувані наслідки: оскільки кожне третє домогосподарство не має доступу до ринків для купівлі опалювальних матеріалів, а заявки на отримання державної субсидії на оплату комунальних послуг, газу та палива подаються онлайн, прогалини, ймовірно, зберігатимуться і поглиблюватимуться під час повітряних атак, просування лінії фронту та пошкодження житла та інфраструктури (OSHA 27/11/2024; CORE 20/11/2024; Zaporizhzhia City Council 28/10/2024).

Засоби до існування та основні потреби

Вплив збройного конфлікту на доступ до засобів до існування: з початку повномасштабного вторгнення в Запоріжжя було пошкоджено близько 400 об'єктів підприємницької діяльності, а близько 180 суб'єктів господарювання виїхали, особливо з нещодавною ескалацією конфлікту (Radio Svoboda 02/12/2024; KII 14/11/2024). Це не було відображено в оцінках рівня безробіття (DRC доступ до даних 09/12/2024; IOM 05/12/2023, 20/03/2024, 03/07/2024, 04/09/2024, та 01/11/2024 а).

Загальні тенденції щодо базових потреб: наприкінці 2023 року два з трьох домогосподарств мали дохід, нижчий за національний прожитковий мінімум. Це співвідношення дещо збільшилося до липня 2024 року зі зростанням прожиткового мінімуму (IOM 05/12/2023, 20/03/2024, 03/07/2024, 04/09/2024, та 01/11/2024 а). Дані про те, чи покращилося або погіршилося економічне становище домогосподарств в області протягом 2023-2024 років, є суперечливими, з деякими ознаками незначного покращення (DRC доступ до даних 09/12/2024; IOM 05/12/2023, 20/03/2024, 03/07/2024, 04/09/2024, та 01/11/2024 а; Vidbudova Zaporizhzhia 19/10/2024). На обласному рівні немає даних про вплив нещодавньої ескалації конфлікту на спроможність людей задовольняти свої базові потреби.

Тенденції у прифронтових районах: у липні 2024 року серед опитаних домогосподарств, більшість з яких знаходилися в межах 20 км від лінії зіткнення в Запорізькій області, 74% мали щомісячний дохід менше 6000 гривень (143 долари США, прожитковий мінімум у 2023 році), порівняно з приблизно 52% в цілому по області у 2024 році (CORE 20/11/2024; DRC доступ до даних 09/12/2024). Тенденції щодо засобів до існування та основних потреб у прифронтових районах були дещо негативними в період з вересня 2023 року по травень 2024 року, але з того часу вони залишаються стабільними або дещо покращуються в деяких районах, що може бути пов'язано з тим, що люди збирають власний урожай влітку (REACH та ін. доступ до даних 09/12/2024; Protection Cluster доступ до даних 09/12/2024; Vidbudova Zaporizhzhia 19/10/2024). Водночас гуманітарні організації зазначають, що в деяких прифронтових населених пунктах майже не залишилося інфраструктури, тому можливості для працевлаштування вкрай обмежені, а люди покладаються на гуманітарну допомогу, щоб вижити (KII 27/11/2024 а).

Очікувані наслідки: оскільки повітряні атаки, ймовірно, залишатимуться частими та руйнівними й продовжуватимуть завдавати все більшої шкоди цивільній інфраструктурі, вони й надалі впливатимуть на здатність бізнесу працювати, негативно впливаючи на робочі місця людей. У сільській місцевості пошкодження інфраструктури та забруднення сільськогосподарських угідь вибухонебезпечними пережитками війни, ймовірно, ще більше ускладнять доступ до засобів до існування.

Вода, санітарія та гігієна

Відсутність доступу до води в Запорізькій області - це насамперед проблема прифронтових населених пунктів, а ескалація лише погіршує і без того складну ситуацію. Станом на 3 грудня близько 40 прифронтових населених пунктів не мали доступу до води (Censor 03/12/2024).

Набагато більше прифронтових районів мають обмежений доступ до питної води, деякі вже понад рік. Регулярні обстріли у складнують проведення ремонтних робіт, тоді як в інших ситуаціях об'єкти інфраструктури, які потребують ремонту, опинилися на окупованій Росією території (KII 12/11/2024). Один ключовий інформатор зазначив, що доступ до води в місті Запоріжжі наразі є нормальним (KII 14/11/2024). У листопаді гуманітарні організації повідомляли про високу потребу в засобах гігієни як у прифронтових громадах, деякі з яких не отримували їх місяцями, так і в місті Запоріжжі та Запорізькому районі (KII 30/10/2024; KII 12/11/2024; KII 27/11/2024 а).

Очікувані наслідки: збільшення масштабів пошкоджень, спричинених планерними бомбами, ракетами та безпілотниками, ймовірно, збільшить потребу в ремонті водопровідної інфраструктури в Запоріжжі, а переміщення лінії фронту, ймовірно, обмежить доступ до водопостачання у прифронтові райони.

Освіта

Станом на середину грудня у Запорізькій області було зафіксовано 126-217 пошкоджених навчальних закладів із понад 1000 (Save Schools доступ до даних 12/12/2024; Suspilne 22/09/2024; ACAPS доступ до даних 12/12/2024; Ukrainian State Statistics Service доступ до даних 12/12/2024). Щонайменше вісім шкіл було пошкоджено у вересні-листопаді (ACAPS доступ до даних 12/12/2024).

У Василівському та Пологівському районах навчання здійснюється дистанційно через високий ризик обстрілів (GOU 02/08/2024; Offline School доступ до даних 25/11/2024 а). Незважаючи на те, що Уряд України та гуманітарні організації надають електронні пристрої, а також на те, що Уряд повідомляє про відсутність нових потреб серед

учнів, гуманітарні організації повідомляють, що незадоволені потреби залишаються, що позбавляє деяких учнів доступу до освіти (GOU доступ до даних 28/11/2024; Education Cluster доступ до даних 02/12/2024; KII 12/11/2024). Діти в сільських прифронтових районах можуть особливо постраждати, оскільки понад 90% домогосподарств поблизу лінії зіткнення стикаються з перебоями в електропостачанні, які тривають в середньому 21 годину на день. До повномасштабного вторгнення в Україні майже вдвічі менше сільських домогосподарств, ніж міських, мали доступ до Інтернету, що, ймовірно, ще більше погіршилося через пошкодження, пов'язані з конфліктом (CORE 20/11/2024; Rubryka 01/09/2021).

Навіть за наявності пристроїв дистанційне навчання менш ефективне, ніж очне. У Запорізькому районі батьки можуть обрати очне навчання для своїх дітей, якщо школа має бомбосховище (UNICEF 29/08/2023; Radio Svoboda 15/10/2024; Offline School доступ до даних 25/11/2024 а; Offline School доступ до даних 25/11/2024 б). У жовтні-грудні 10 000 або близько 20% школярів області, половина з яких у Запоріжжі, навчалися очно (Radio Svoboda 15/10/2024 та 02/12/2024). З посиленням обстрілів очне навчання повністю перемістилося з класів до бомбосховищ (Radio Svoboda 15/10/2024; Ukrinform 04/10/2024; KII 12/11/2024; KII 14/11/2024). Багато шкіл і дитячих садків досі не мають таких сховищ, і зусилля з їх будівництва або реконструкції все ще тривають (Suspilne 20/09/2024; zprz.city 17/10/2024, 23/10/2024, та 24/10/2024; KII 12/11/2024; KII 14/11/2024). Сховища переповнені та галасливі, тому навчання також не дуже ефективне: лише приблизно в одному з восьми шкільних сховищ Україні створені умови, сприятливі для навчання (Rokada 09/2024; KII 12/11/2024).

Як наслідок, у Запорізькому районі будуються цілі підземні школи. Після активізації обстрілів кількість запланованих збільшилася з 7 до 12, а перша має відкритися в грудні (Vidbudova Zaporizhzhia 25/08/2024; zprz.city 23/10/2024 та 24/10/2024; Radio Svoboda 02/12/2024).

Очікувані наслідки: у місті Запоріжжі та Запорізькому районі збережеться потреба у підземних школах та бомбосховищах, придатних для навчання. Навчання у Василівському та Пологівському районах продовжуватиметься дистанційно, а це означає, що ризики відсутності доступу до освіти для учнів, які не мають електронних пристроїв або зв'язку, залишатимуться.

Фізичне здоров'я

Ускладнений доступ до медичної допомоги

Станом на січень 2024 року 25% з близько 150 закладів охорони здоров'я в Запорізькій області були пошкоджені, а 14% - частково не функціонували або повністю не функціонували (WHO 27/03/2024 та 23/06/2024). Серед останніх пошкоджень - атака на онкологічну лікарню, в наслідок чого були поранені лікарі (ACAPS доступ до даних 12/12/2024; NPU 26/09/2024; Suspilne 07/10/2024; zprz.city 08/11/2024).

Ескалація обстрілів і збільшення кількості смертельних випадків свідчать про одночасне потенційне збільшення кількості поранених (ACLED, доступ до даних 23/11/2024). Надходили численні повідомлення про людей, у тому числі дітей, які отримували травматологічну хірургічну допомогу, інтенсивну терапію або інші види невідкладної медичної допомоги (Suspilne 25/09/2024 б, 05/11/2024, 11/11/2024, та 18/11/2024; zprz.city 15/11/2024). Проте ЗМІ не повідомляли про нездатність системи охорони здоров'я задовольнити зростаючі потреби. До ескалації в Запорізькій області майже повністю були доступні загальні та травматологічні послуги. Однак у липні 2024 року невідкладна хірургічна допомога була недоступна або надавалася лише частково в третині лікарень, які мали б її надавати (WHO 06/08/2024). Доступ може покращитися, оскільки травматологічне відділення буде відремонтовано (zprz.city 29/10/2024). У липні повідомлялося, що Запорізька область також має проблеми з доступністю спеціалізованої медичної допомоги в інших сферах, зокрема протезування та ортезування, що є важливими з огляду на кількість постраждалих (WHO 06/08/2024). Оскільки регулярні обстріли, ймовірно, триватимуть, вони створюють ризик погіршення доступу до спеціалізованої медичної допомоги.

Доступ до охорони здоров'я в Україні значно нижчий у сільській місцевості, де на 10 000 населення припадає майже вдвічі менше лікарів первинної медичної допомоги, ніж у містах (WHO 01/11/2024). Згідно з даними опитування, доступ до медичної допомоги в сільській місцевості Запорізької області є більш обмеженим, ніж в інших сільських районах України (DRC доступ до даних 25/11/2024). Мобільні клініки та перша мобільна аптека досягають сіл, віддалених від лінії фронту (Suspilne 27/09/2024; KII 12/11/2024; KII 14/11/2024). У прифронтових районах, у тих небагатьох населених пунктах, дані з яких були доступні, лікарняні заклади та служби екстреної медичної допомоги функціонували. При цьому, хоча первинна медична допомога була доступною, деякі основні матеріали, такі як шприци, були відсутні або майже недоступні ще до ескалації конфлікту. (Novyny Oryhova 26/09/2024; zprz.city 17/11/2024; REACH доступ до даних 09/12/2024).

Очікувані наслідки: просування російських військ і регулярні дистанційні атаки, які, ймовірно, продовжуватимуть завдавати шкоди медичним закладам і перешкоджати постачанню, означають, що доступ до охорони здоров'я може ще більше погіршитися, особливо для тих, хто потребує своєчасного або регулярного доступу до медичної допомоги та ліків.

Підвищені ризики для здоров'я

Ескалація конфлікту може ще більше підвищити ризик серцево-судинних захворювань, оскільки часті нічні обстріли у прифронтових районах і Запоріжжі, які, ймовірно, триватимуть і надалі, а також страх перед такими обстрілами порушують сон і підвищують рівень стресу, що пов'язано з порушенням регуляції артеріального тиску і збільшенням ризику гіпертонії (Vidbudova Zaporizhzhia 19/10/2024; NYT 28/10/2024; Health Cluster 03/10/2024). У Запорізькій області зафіксовано випадки шлунково-кишкових захворювань, а також зростання захворюваності на гепатит А (Health Cluster 03/10/2024; Suspilne 14/10/2024; zprz.city 05/11/2024). У прифронтових населених пунктах немає стабільного доступу до питної води, що може збільшити цей ризик, а триваюче наземне вторгнення і дистанційні обстріли, ймовірно, ще більше порушать такий доступ (Sensor 03/12/2024; Suspilne 14/10/2024; KII 26/11/2024; KII 12/11/2024; KII 27/11/2024 а). Люди у прифронтових районах також наражаються на дуже високий ризик гострих респіраторних інфекцій (Health Cluster 03/10/2024). Продовження руйнувань будинків, викиди забруднюючих речовин із пошкодженої інфраструктури, а також постійні атаки на енергетичну систему ще більше посилюють цей ризик (Health Cluster 03/10/2024; WHO доступ до даних 29/11/2024; ACAPS доступ до даних 28/11/2024; WHO 12/09/2024; Holden та ін. 15/08/2023).

Психічне здоров'я

У повідомленнях ЗМІ підкреслюється, що цілеспрямовані і часто несподівані напади на їхні будинки і райони викликають у дорослих і дітей ознаки завданого дистресу, такі як шок, сильний страх і дезорієнтація (Suspilne 23/09/2024, 12/10/2024, 15/10/2024, 18/09/2024, та 21/10/2024). Шок від пошкодження їхніх домівок посилюється браком коштів на відновлення пошкоджень, що залишає видимі нагадування про травматичні події (Suspilne 25/09/2024 а). Це загальні елементи стресової реакції на травматичні події (ScienceDirect доступ до даних 29/11/2024; Finnish Red Cross доступ до даних 29/11/2024; MIT Health доступ до даних 29/11/2024). До нещодавньої ескалації три з чотирьох домогосподарств в області повідомляли про сильний стрес, що тривав щонайменше два тижні протягом останніх шести місяців, як і в Донецькій області, незважаючи на менш інтенсивні бойові дії (REACH 03/09/2024). Як у прифронтових районах, так і в

місті Запоріжжі люди живуть у постійному страху обстрілів, який посилюється через використання планерних бомб протягом останніх місяців (Suspilne 20/10/2024; Vidbudova Zaporizhzhia 19/10/2024; NYT 28/10/2024). Порівняно з 2023 роком, страх бути вбитими,

пораненими або пошкодженими внаслідок збройного насильства зростає у 2024 році (DRC доступ до даних 25/11/2024). Чим вищий вплив травматичних подій, пов'язаних з відсутністю безпеки, або хронічного стресу, тим вищий ризик виникнення таких психічних розладів, як депресія та посттравматичний стресовий розлад, які також були підтверджені в Україні серед дорослих та підлітків (Karatzias та ін. 10/01/2023; Kurapov та ін. Goto та ін. 25/03/2024).

Серйозні наслідки для психічного здоров'я, як-от втрата контролю над кінцівками, були зафіксовані серед дітей у Запорізькій області, що перегукується з більшою кількістю таких наслідків в інших прифронтових областях (KII 15/11/2024 б; STC 09/12/2024). Існує тісний зв'язок між погіршенням психічного здоров'я батьків та їхніх дітей, а опитані гуманітарні працівники зазначили, що підтримка осіб, які здійснюють догляд, є ключовим фактором для допомоги дитині (Martsenkovskyi et al. 25/09/2023; REACH et al. 01/08/2024; KII 15/11/2024 б). Водночас, надання комплексної психіатричної та психосоціальної підтримки особам, які здійснюють догляд, та їхнім дітям може бути складним завданням, оскільки лише 7-21% домогосподарств у Запорізькій області визнають потребу в психологічній підтримці (REACH 03/09/2024; ProtectionProtection Cluster доступ до даних 27/11/2024 а).

Очікувані наслідки: з огляду на ймовірну подальшу ескалацію повітряних атак, вплив невизначеності та стресу на психічне здоров'я постраждалого населення, ймовірно, ще більше посилиться.

ГУМАНІТАРНИЙ ДОСТУП І РЕАГУВАННЯ

Обмеження доступу

Гуманітарний доступ у Запорізькій області погіршився після ескалації повітряних атак у вересні 2024 року. У Запоріжжі на загальний доступ вплинуло підвищення рівня небезпеки та занепокоєння щодо безпеки внаслідок використання планерних бомб. Ближче до лінії фронту зброя меншої дальності, зокрема безпілотники малого радіусу дії, становлять більш постійну загрозу (ОСНА 27/11/2024; ACAPS 29/10/2024; КІІ 30/10/2024; КІІ 26/11/2024). Тим не менш, Запорізька область має найменшу кількість повідомлень про інциденти, пов'язані з обмеженням доступу (за винятком Луганської області), у порівнянні з іншими регіонами України, як у базі даних ACAPS про інциденти, про які повідомлялося громадськістю, так і в базі даних ОСНА про інциденти, про які повідомляли їхні партнери. Ця ситуація не змінилася після вересневої ескалації конфлікту (ACAPS доступ до даних 12/12/2024; ОСНА 13/11/2024 і 27/11/2024).

Деякі респонденти повідомили, що отримували дозволи від обласної адміністрації на доступ до районів у межах 20 км від лінії фронту. Навіть за наявності дозволів військовослужбовці Збройних сил України на блокпостах можуть обмежувати доступ до певних районів залежно від безпекової ситуації (КІІ 14/11/2024; КІІ 27/11/2024 а; КІІ 30/10/2024). Ключові інформатори також повідомили, що мобілізація гуманітарного персоналу вплинула на гуманітарні операції (КІІ 27/11/2024 а; КІІ 19/11/2024).

Очікувані наслідки: ймовірно подальше збільшення кількості повітряних атак на область і просування російських військ, скоріш за все, призведе до подальшого погіршення гуманітарного доступу в Запорізькій області. Це може проявитися у збільшенні кількості інцидентів, що впливають на гуманітарні організації та об'єкти, у тому числі в місті Запоріжжі, а також у подальшому обмеженні доступу до районів, розташованих ближче до лінії фронту. Посилення російських обстрілів траси Н-15 обмежить гуманітарний рух нею.

Спроможність реагування

Ключові інформатори зазначили, що недостатні ресурси та незначні можливості обмежують спроможність деяких організацій продовжувати або розширювати свою допомогу. У деяких організаціях є співробітники та волонтери, які втомилися і не мають можливості відновлюватися, їм не вистачає персоналу для проведення надзвичайних операцій та вони очікують зменшення фінансування (КІІ 12/11/2024; КІІ 15/11/2024 а; КІІ 30/10/2024).

Реакція гуманітарних організацій на ескалацію є різноманітною. Деякі гуманітарні організації змінили характер своєї допомоги, а в деяких випадках працюють з місцевою владою над розробкою планів реагування на ескалацію. Ключові інформатори також зауважили, що деякі гуманітарні організації не очікують погіршення ситуації і працюють у звичному режимі (КІІ 27/11/2024 а; КІІ 14/11/2024; КІІ 27/11/2024 б). Інші припинили надання допомоги в деяких громадах з високим рівнем ризику або планують зробити це найближчим часом (КІІ 30/10/2024; КІІ 12/11/2024). Організації, що надають допомогу, усвідомлюють дилему надання допомоги в умовах, коли рекомендується евакуація, але знайти збалансоване рішення було складно, оскільки припинення допомоги суперечило б гуманітарним принципам (ACAPS 26/04/2024; КІІ 15/11/2024 а).